

Circumflex, diacrítics, guionet

JOAN FRANCESC
MIRA

Si hem d'atendre a l'abundància d'articles, opinions radicals, escrits i manifestos, sembla que la mar de la llengua s'agita amb amenaces de tempesta per culpa d'alguns guionets perillosos, algunes dièresis i un grapat d'accents diacrítics. En tot cas, com que no tenim Estat, no ha esdevingut qüestió d'Estat, tal com sol passar a França. He trobat als calaixos de l'ordinador un retall de *Le Monde*, de febrer d'enguany, entre els que guardo de tant en tant sobre temes interessants o curiosos. Diu l'editorial del gran diari, profundament perplex: "Une île sans accent circonflexe est-elle encore une île? Réponse: rien n'est moins sûr? Vous voulez dire: rien n'est moins sûr?"; i continua explicant que, quan França s'avorrei, "sap oferir-se, en forma de distracció, un d'aquells psicodrames dels quals conserva el secret i que constitueixen el seu *charme*. I llavors debat sobre els mèrits de l'accent circumflex, del guionet, de la dièresis, i d'altres singularitats de la nostra ortografia". I continuaré en la llengua original, que realment té molt més *charme*: "Affaire d'Etat! La langue a été, en France, l'un des fondements de l'Etat, l'une des composantes essentielles de l'identité nationale. Indissociable de l'histoire du pays". Ja veuen vostès en quina relació substancial, ontològica, creuen fermament els francesos. Almenys l'expressen formalment i sense dissimular, no com uns altres. Vejam com han anat el cas: la reducció de guionets, dièresis i circumflexos va ser proposada per un Consell Superior de la Llengua, creat i presidit pel llavors primer ministre, el socialista

exemplar Michel Rocard. De passada, em costa d'imaginar un Consell Superior com aquest, creat i presidit pels senyors Puigdemont o Ximo Puig (o per Mariano Rajoy!), decretant, com a França, petites o grans reformes dels accents diacrítics. Però ja se sap que, allà, la llengua és afer d'Estat, i poca broma amb els circumflexos, que formen part de la identitat nacional. Atesa, doncs, la transcendència de la qüestió, i després de molt llargues reflexions, continua *Le Monde*, l'Acadèmia Francesa, "vestal de l'evolució de la llengua", donà el seu vist-i-plau (o cal escriure vistiplau?), el maig de 1990.

Ah, però en aquest punt de l'aventura, diu el diari, els Immortals (ací no tenim aquesta consideració en les Acadèmies: a Madrid, sí, però no ho diuen

clar) van sentir alguns remordiments, i en 1991 van manifestar la seua oposició a la reforma. És comprensible, vista la destrossa d'accents, no sempre coherent: per exemple, "l'accent circumflex, si es manté sobre les a, desapareix també de les u. *C'est un peu triste*". És complicat decidir què és trist i què és simplement entretingut, com el cas dels nostres diacrítics, i els exemples tan abundants i curiosos que es poden adduir en contra de la seua reducció radical, com alguns que he trobat, ara mateix, acabant d'escriure aquest paper, en una notícia apareguda al diari *Vilaweb*. La notícia és que circula una petició (d'entrada ja amb cent cinquanta firmes de professionals de la llengua) demanant "al plenari de l'Institut d'Estudis Catalans que reconsideri la proposta de reducció de mots amb accent diacrític perquè compleixi el propòsit de ser simplificadora, clara i coherent". Em sembla de primera, que diria Josep Pla, considerant, per exemple, que "aquests dies es representa a Barcelona l'obra de teatre infantil *Els tres óssos*, un títol que esdevindria confusionari –*Els tres ossos*– si s'apliqués la reforma tal com s'ha proposat." I si l'IEC no ho arregla, quan llegim que hi ha moltes dones que venen al mercat, no sabem si són venedores o clientes. La situació, personalment, no em preocupa gens ni mica, i ja fa temps que en algunes d'aquestes matèries corpusculars, com ara el disbarat de les normes antigues, recents i novíssimes sobre l'ús dels guionets, vaig decidir tirar al dret seguint el sentit comú més que el detall de la norma, que s'ha demostrat tan mudable com els debats dels legisladors. I per concloure, ho faré com l'editorial de *Le Monde*, malgrat tot: "A la llarga, en l'ortografia, l'ús desitjarà allò que és secundari i allò que deriva de *l'immarcescible* [fantàstic, l'adjectiu!]. Però no està en joc res d'essencial i, d'altra banda, res no és verdaderament obligatori: l'antic coexistirà amb el nou". I resolt això, dediquem-nos a coses de més substància i profit.

«EN ALGUNES D'AQUESTES MATÈRIES CORPUSCULARS, COM ARA EL DISBARAT DE LES NORMES ANTIGUES, RECENTS I NOVÍSSIMES SOBRE L'ÚS DELS GUIONETS, VAIG DECIDIR TIRAR AL DRET SEGUINT EL SENTIT COMÚ MÉS QUE EL DETALL DE LA NORMA, QUE S'HA DEMOSTRAT TAN MUDABLE COM ELS DEBATS DELS LEGISLADORS»